

Biotalous maakunnissa

Jouko Lehtoviita

Alkusanat

Suomen biotalousstrategian onnistunut toteuttaminen on keskeistä Suomen tulevaisuuden kilpailukyvyllle. Onnistuminen ratkaistaan aluetasolla maakunnissa, joissa strategia viedään käytäntöön. Jokainen maakunta toteuttaa strategiaa omista lähtökohdistaan osana maakunnallisia ohjelmia ja suunnitelmia.

Tässä raportissa on analysoitu biotalouspolitiikan toimeenpanoa maakuntaohjelmien ja maaseudun kehittämisohjelmien kautta. Selvitys on osa työ- ja elinkeinoministeriölle vuonna 2015 tehtyä laajempaa Biotalous maakunnissa -hanketta. Uskomme, että tämä selvitys antaa uutta informaatiota ja uusia näkökulmia biotalouden merkityksestä ja sen ohjauksesta maakuntatasolla.

Raportin on kirjoittanut konsultointipalveluiden johtaja Jouko Lehtoviita Tapio Oy:stä. Laadintaan on osallistunut myös MMT Ritva Toivonen. Biotalous maakunnissa -hankkeen ohjausryhmään ovat kuuluneet hankepäälikkö Jussi Manninen työ- ja elinkeinoministeriöstä, apulaisosastopäälikkö Liisa Saarenmaa maa- ja metsätalousministeriöstä sekä neuvotteleva virkamies Merja Saarnilehto ympäristöministeriöstä. Työ on tehty työ- ja elinkeinoministeriön toimeksiannosta ja rahoituksella.

Helsingissä 28. kesäkuuta 2016

Panu Kallio
toimitusjohtaja
Tapio Oy

Lehtoviita, J., 2016, Biotalous maakunnissa. Tapion raportteja nro 8.

© Tapio Oy

ISSN 2342-804X (pdf)
ISBN 978-952-5632-36-1

Sisällys

Alkusanat	1
Sisällys	3
1 Johdanto ja analyysin laadinta	5
2. Analyysin kohteena olleet ohjelmat ja niiden sisältö	6
2.1 Maakuntaohjelma	6
2.2. Maaseutuohjelma	6
2.3. Biotalousstrategia	7
3. Yhteenveto ja johtopäätökset	8
4 Biotalous ja biotalouspolitiikka Case-maakunnissa	9
4.1 Etelä-Karjala	9
4.1.1 Etelä-Karjalan biotalous (lähde: Tilastokeskus 2015)	9
4.1.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Etelä-Karjalassa	9
4.1.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle	11
4.1.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle	11
4.2 Keski-Pohjanmaa	12
4.2.1 Keski-Pohjanmaan biotalous 2012 (lähde: Tilastokeskus 2015)	12
4.2.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Keski-Pohjanmaalla	12
4.2.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle	14
4.3. Keski-Suomi	14
4.3.1 Keski-Suomen biotalous 2012 (lähde: tilastokeskus 2015)	14
4.3.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Keski-Suomessa	15
4.3.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle	16
4.3.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle	17
4.4 Lappi	17
4.4.1 Lapin biotalous 2012 (lähde: Tilastokeskus 2015)	17
4.4.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Lapissa	17
4.4.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle	19
4.4.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle	20
4.5. POHJOIS-KARJALA	20

4.5.1 Pohjois-Karjalan biotalous 2012 (lähde: tilastokeskus 2015)	20
4.5.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Pohjois-Karjalassa	20
4.5.3. Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle	22
4.5.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle	22
4.5.5 Muita havaintoja:	22
4.6. Varsinais-Suomi	23
4.6.1 Varsinais-Suomen biotalous 2012 (lähde: tilastokeskus 2015)	23
4.6.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Varsinais-Suomessa	23
4.6.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle	24
4.6.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle	24
Lähdeluettelo	25
POKAT, Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma 2014–2017, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014	25
Lähdeluettelo	22

1 Johdanto ja analyysin laadinta

Biotalouspolitiikan suunnittelun, ohjauksen ja kehityksen seurannan kannalta olennainen tietopohja biotalouden merkityksestä aluetasolla on ollut puutteellista. Tapion työ- ja elinkeino-ministeriölle 2015 tekemä selvitys Biotalous maakunnissa tuottaa hyvän tietopohjan ja mahdollistaa biotalouselinkeinojen kehittämisen tutkitun tilastotiedon pohjalta (Tilastokeskuksen aluetilinpidon aineisto 2007 - 2012).

Tämä raportti on osa työ- ja elinkeino-ministeriölle vuonna 2015 tehtyä Biotalous maakunnissa- selvitystä ja siinä on analysoitu biotalouspolitiikan toimeenpanoa maakuntaohjelmien 2014–2017 ja niiden toimeenpanosuunnitelmien sekä maaseudun kehittämisohjelmien 2014–2020 kautta. Muita mahdollisia erillisiä kehittämisohjelmia ei ole analyysissä käsitelty.

Analyysi tehtiin kuudessa biotalouden painoarvon ja biotalouden toimialarakenteen mukaan erilaisessa maakunnassa. Valitut case-maakunnat olivat Etelä-Karjala, Keski-Suomi, Keski-Pohjanmaa, Lappi, Pohjois-Karjala ja Varsinais-Suomi.

Maakunnat eroavat toisistaan biotalouden painopisteiden ja elinkeinorakenteen mukaan. Analyysissä keskityttiin siihen, miten biotalous ao. ohjelmissa on otettu huomioon ja miten ohjelmat tukevat oman maakunnalle tärkeiden biotalouden toimialojen toimintaedellytyksiä ja kehittämistä. Kunkin maakunnan kohdalle on aluksi esitetty perustieto maakunnalle tärkeimmistä biotalouden toimialoista ja niiden mahdollisesta valtakunnallisesta merkityksestä (Tilastokeskuksen aluetilinpidon aineisto 2007 - 2012).

Valittujen maakuntien osalta esitellään biotalouteen liittyviä lähivuosien toiminnallisia tavoitteita sekä toimeenpanosuunnitelmiin sisältyviä keskeisiä biotaloushankkeita. Analyysien ja havaintojen pohjalta on yleisesti arvioitu, kuinka hyvin maakunnalliset maaseudun kehittämisohjelmat ja maakuntaohjelmat tukevat valtakunnallista biotalousstrategiaa ja oman maakunnan biotaloutta.

2. Analyysin kohteena olleet ohjelmat ja niiden sisältö

2.1 Maakuntaohjelma

Maakuntaohjelmat ovat maakuntien keskipitkän aikavälin kehittämisohjelmia, jotka laaditaan neljäksi vuodeksi kerrallaan kunnallisvaalikausittain. Maakunnan liitot organisoivat ohjelmien laatimisen alueellaan. Siihen osallistuvat alueen kunnat, valtion alueviranomaiset, elinkeinoelämän ja työmarkkinat järjestöt sekä muut kansalaisjärjestöt sekä koulutus- ja tutkimusorganisaatiot.

Maakuntaohjelmassa määritellään alueen nykytilaan perustuen kehittämisen tavoitteet ja painopisteet lähivuosina sekä arvioidaan niiden toteuttamiseen tarvittava valtion ja kuntien rahoitus sekä työhön sitoutuva yksityinen rahoitus. Ohjelmassa otetaan huomioon valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet sekä muut kansalliset linjaukset. Ohjelmassa sovitaan yhteen maakunnassa toteutettavat kansalliset sekä EU:n rahoittamat ohjelmat.

Maakuntavaltuusto hyväksyy maakuntaohjelman. Tarkemmin ohjelmaa toteutettavat toimenpiteet ja suuremmat hankkeet priorisoidaan vuosittain laadittavissa maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmissa.

2.2. Maaseutuohjelma

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020 eli **maaseutuohjelma** on työkalu, jolla tehdään maaseudusta parempi paikka. Vuosina 2014–2020 maaseutuohjelmasta on haettavissa reilut 8 miljardia euroa erilaisia tukia, joiden avulla kehitetään maaseutua. Osa maaseutuohjelman rahoituksesta on kansallista rahoitusta ja osa rahoituksesta tulee EU:n maaseuturahastosta. Maaseuturahasto on yksi Euroopan rakenne- ja investointirahastoista.

Maaseutuohjelman kolme strategista painopistettä ovat seuraavat:

- Edistetään biotaloutta ja sen osana maataloutta harjoitetaan taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä ja eettisesti hyväksyttävällä tavalla.
- Monipuolistetaan maaseudun elinkeinoja ja parannetaan työllisyyttä kehittämällä yritysten kilpailukykyä, uutta yrittäjyyttä ja yritysten verkostoitumista.
- Lisätään maaseudun elinvoimaa ja elämänlaatua vahvistamalla paikallista omaehtoista toimintaa.

2.3. Biotalousstrategia

Suomen kansallisen biotalousstrategian tavoitteena on luoda uutta talouskasvua ja uusia työpaikkoja biotalouden liiketoiminnan kasvulla sekä korkean arvonlisän tuotteilla ja palveluilla, turvaten samalla luonnon ekosysteemien toimintaedellytykset. Strategian johtajatuksena on, että Suomessa luodaan kilpailukykyisiä ja kestäviä biotalouden ratkaisuja maailmanlaajuisiin ongelmiin ja synnytetään sekä kotimaahan että kansainvälisille markkinoille uutta liiketoimintaa, joka tuo hyvinvointia koko Suomelle.

Biotalousstrategian strategiset päämäärät ovat:

1. Kilpailukykyinen biotalouden toimintaympäristö
2. Uutta liiketoimintaa biotaloudesta
3. Vahva osaamisperusta biotaloudelle
4. Biomassojen käytettävyys ja kestävyys

Biotalousella tarkoitetaan taloutta, joka käyttää uusiutuvia luonnonvaroja ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottamiseen. Biotalous vähentää riippuvuutta fossiilisista luonnonvaroista, ehkäisee ekosysteemien köyhtymistä sekä luo uutta talouskasvua ja uusia työpaikkoja kestävä kehityksen periaatteiden mukaisesti. Biotalousstrategian tavoitteena on nostaa biotaloutemme tuotos 100 miljardiin euroon vuoteen 2025 mennessä ja luoda 100 000 uutta työpaikkaa.

3. Yhteenveto ja johtopäätökset

Case-maakuntien aineistojen perusteella voidaan tehdä seuraavat yleiset johtopäätökset:

1. Maaseudun kehittämisohjelmat mukailevat paljolti Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tavoitteita ja strategisia muotoiluja, vaikka otsikoita onkin vähän maakuntien ohjelmissa muokattu.
2. Maaseudun kehittämisohjelmat tukevat hyvin biotalousstrategian toteuttamista maaseudun kehittämisohjelman raamin sisällä, mutta esimerkiksi biomassan tuotanto ei tule maakuntien ohjelmissa juuri esille.
3. Maakuntaohjelmat tukevat pääosin hyvin biotalousstrategian toteuttamista. Erot maakunnittain ovat kuitenkin aika suuria, kun lähestymistapa ohjelmien laadinnassa ja niiden rakenteessa vaihtelee maakunnittain huomattavasti.
4. Ohjelmissa tuodaan maakunnittain hyvin eri tavalla esille valtakunnalliset alueiden kehittämistavoitteet ja muut kansalliset linjaukset sekä maakunnassa toteutettavat kansalliset sekä EU:n rahoittamat hankkeet, osassa hyvinkin niukasti. Jos maakunnat halutaan selkeämmin mukaan valtakunnan tason strategioiden (esim. biotalousstrategia) toteutukseen, näiden tavoitteiden pitäisi näkyä systemaattisemmin ja samankaltaisesti myös maakuntaohjelmissa.
5. Maaseudun kehittämisohjelmien ja maakuntaohjelmien keskinäinen synergia vaihtelee paljon. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaalla painopisteet niissä ovat melkein yksi yhteen kun taas esimerkiksi Varsinais-Suomessa maakuntaohjelma on rakennettu hyvin eri tavalla painottaen kuin maaseudun kehittämisohjelma.

4 Biotalous ja biotalouspolitiikka Case-maakunnissa

4.1 Etelä-Karjala

4.1.1 Etelä-Karjalan biotalous (lähde: Tilastokeskus 2015)

Etelä-Karjalalle merkittävät toimialat

% Etelä-Karjalasta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Massa- ja paperi (ml. painaminen)	24,0 %	11,3 %	5,5 %
Metsätalous	1,6 %	2,6 %	1,3 %
Maatalous	1 %	0,7 %	4,2 %

Suomelle merkittäviä toimialoja

% Suomesta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Massa- ja paperi (ml. painaminen)	14,9 % ¹	3,3 %	9,5 %

4.1.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Etelä-Karjalassa

Maaseudun kehittämisohjelma 2014- 2020

Etelä-Karjalan maakunnalle ei ole omaa maaseudun kehittämisohjelmaa ja tähän on otettu tarkasteluun Kaakkois-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa, joka kattaa myös Etelä-Karjalan osuuden.

Kaakkois-Suomen maaseudun kehittämisen strategiset painopisteet

- Toimiva elintarvikeketju
- Metsätalous ja bioenergia
- Matkailu
- Paikallistalous ja yhteisöt sekä vapaa-ajan asuminen
- Luonnonvarat vahvuutena
- Maaseudun infrastruktuuri
- Yrittäjyyden vahvistaminen

Metsätalous ja bioenergia (poimintoja)

- Alueellinen metsäohjelma: metsäteollisuuden ja puunkäytön edistämiseksi on asetettu merkittäviä kehittämistavoitteita.
- Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakuntaohjelmien yhteinen kehittämispainotus on metsäklusterin uudistaminen.
- Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakuntaohjelmien yhteinen kehittämispainotus on siirtyminen metsäteollisuuden rakennemuutoksesta kansainvälisesti merkittäväksi biotalousalueeksi.

- Tavoitteena on, että puuta käytetään merkittävästi sekä rakentamisessa että uusissa puutuotteissa
- Tavoitteena on, että puun merkitys energiatuotannossa lisääntyy ja alueelle syntyy energiayrityksiä.

Maakuntaohjelma 2014-2017

Yksi neljästä toimintalinjasta on 3. Vihreä ja uudistuva edelläkävijä, joka asettaa tavoitteeksi puhtaan elinympäristön ja vihreän teknologian älykkäästi erikoistuvan edelläkävijämaakunnan. Biotalous- ja energia-, sähkö- ja ympäristö-tekniikkaan luodaan uutta liiketoimintaa. Tavoitteena on edistää elinympäristön puhtautta sekä vastuullista kuluttamista. Vihreä hyvinvointi sekä lähiruoka avaavat uusia mahdollisuuksia yritystoiminnalle.

Toimintalinjan tavoitteet:

- Biotalous- ja energia- ja ympäristö-tekniikkaan liittyvää liiketoimintaa
- Energia-, sähkö- ja ympäristö-tekniikan hyödyntäminen puhtaan elinympäristön ratkaisuihin
- Puhtaan elinympäristön ja vastuullisen kuluttamisen edistäminen
- Vihreän hyvinvoinnin rakentaminen
- Lähiruokatuotannon, markkinoinnin, jakelun ja viennin edistäminen

Toimintalinja 3. Vihreä ja uudistuva edelläkävijä

Tavoitteille asetettu selkeitä indikaattoreita

Tuotosindikaattorit:

- EAKR- ja maaseutuohjelmarahoituksen sekä TEKES-rahoituksen kohdentuminen
- Kokeilu- ja kokeiluympäristöjen määrä

Tulosindikaattorit (Ecoreg-aineistosta):

- Metsäsektorin osuus arvonlisäyksestä
- Kasvihuonepäästöt/asukas
- Teollisuuden ja energiantuotannon hiilidioksidipäästöt
- Polttoaineiden kulutus
- Tieliikenteen hiilidioksidipäästöt
- Yhdyskuntien ja teollisuuden typpi- ja fosforikuormitus vesiin
- Puuston määrän kehitys (kasvu/hakkuut tasapainossa)
- Yhdyskuntajätteiden läjitysmäärä ja hyödyntämisaste
- Uusiutuvien energianlähteiden osuus (ilman liikennettä)
- Sähköntuotannon omavaraisuusaste
- Luomuviljelyssä oleva pinta-ala
- Maa-, metsä- ja kalatalouden työpaikkojen määrä

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma 2015-2016

Kuvattu Vihreä ja uudistuva edelläkävijä- toimintalinjan keskeiset hankkeet / hankekokonaisuudet

- Jätteiden ja jätevesien käsittelyn kokonaisratkaisu, jossa Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja alueen yritysten osaaminen on keskeisessä roolissa
- Skinnarilan Green Campus tutkimus- ja kokeiluympäristönä muun muassa energiavarastoihin, älykkäisiin sähköverkkoihin, hajautettuun lämmön- ja sähkön tuotantoon sekä vedenpuhdistuksen tutkimukseen ja kehittämiseen.
- Etelä-Karjalan ympäristöohjelma. Maakunnan kuntien ilmastomyönteisten toimien suunnitelmallisuutta vahvistetaan laatimalla Etelä-Karjalalle yhteinen ympäristöohjelma. Lisäksi jokaiselle kunnalle laaditaan omat tarkemmat ympäristöohjelmat.
- Saimaa Geoparkin toteuttaminen. Käynnissä on selvitystyö, jossa alueen matkailuun sopivat
- geologiset resurssit käydään läpi.
- Etelä-Karjalan virkistysaluesäätiön Luontomatkailukohteet näkyville –hanke.
- Imatran seudun kehitysyhtiö Oy:n Veden Vuoksi - Vuoksen kalastusmatkailun kehittämishanke

4.1.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle

Maakuntaohjelma tukee biotalousstrategian strategisia päämääriä

1. Kilpailukykyinen biotalouden toimintaympäristö
2. Uutta liiketoimintaa biotaloudesta
3. Vahva osaamisperusta biotaloudelle

Ei selvää tukea päämäärälle

4. Biomassojen käytettävyys ja kestävyys.

Maaseudun kehittämisohjelma tukee kaikkia biotalousstrategian strategisia päämääriä

4.1.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle

- Etelä-Karjalan ylivoimaisesti tärkein biotaloussektori on Massa- ja paperi (ml. painaminen), jonka osuus (2012) oli maakunnan tuotoksesta 24,0 %, arvonlisästä 11,3 % ja työllisyydestä 5,5 %.
- Sektorin kehittäminen näkyy hyvin kehittämisen painopisteissä mm seuraavasti:
  - Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakuntaohjelmien yhteinen kehittämispainotus on metsäklusterin uudistaminen.
  - Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson maakuntaohjelmien yhteinen kehittämispainotus on siirtyminen metsäteollisuuden rakennemuutoksesta kansainvälisesti merkittäväksi biotalousalueeksi.

Muita havaintoja:

Maakuntaohjelman indikaattorit toimenpiteiden tuotokselle ja tuloksille ovat selkeät.

4.2 Keski-Pohjanmaa

4.2.1 Keski-Pohjanmaan biotalous 2012 (lähde: Tilastokeskus 2015)

Keski-Pohjanmaalle merkittävät toimialat

% Keski-Pohjanmaasta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Maatalous	4,8	4,9	8,6
Elintarviketeollisuus	4,1	1,3	1,7
Puutuotteet	2,6	1,2	2,4

4.2.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Keski-Pohjanmaalla

Alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014–2020 on laadittu yhdessä Pohjanmaan maakunnan kanssa, mutta Keski-Pohjanmaan osalta on oma kuvauksensa.

Maaseudun kehittämisen painopisteet

- Osaava maaseutu
  - Kehittämisen painopisteitä ovat biotalouden mahdollisuuksien edistäminen sekä luonnonvara-alan innovaatioympäristöjen kehittäminen.
- Yrittävä ja elinvoimainen maaseutu
  - Kehittämisen painopisteitä ovat maaseudun yritysten kilpailukyvyyn ja kannattavuuden kehittäminen sekä vahvan ja monipuolisen maaseutuyrityskannan kasvun vahvistaminen. Keskeisiä maatalous, metsätalous, kotimainen energia.
- Hyvinvoiva maaseutu
  - Kehittämisen painopisteinä ovat maaseudun asukkaiden henkinen ja fyysinen hyvinvointi sekä yhteisöllisyyden vahvistaminen (mm. Luonto on yksi Keski-Pohjanmaan hyvinvointitekijöistä. Keskipohjalainen maaseutu tarjoaa hyvinvoinnin elementtejä myös muille kuin maaseudun asukkaille.)
- Toimiva maaseutu
  - Kehittämisen painopisteinä ovat saavutettavuus ja maankäytön kehittäminen (mm. Maankäytön ohjaus ja kaavoitus on joustavaa ja väljää, maaseudun vahvuuksia hyödyntävää ja uudisrakentamisen haja-asutusalueille mahdollistavaa sekä maatalouden toimintaedellytykset ja laajentamisen turvaavaa).
- Ympäristö ja vesihuolto
  - Ilmastonmuutoksen hillintä

- Luonnon monimuotoisuuden ja kulttuurimaiseman säilyminen turvataan. Ympäristöön sekä
- erityisesti pinta- ja pohjavesiin sekä ilmaan kohdistuvaa kuormitusta vähennetään.
- Vesivarojen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeistä on tulvahaittojen
- pienentäminen vesistöalueilla sekä monimuotoisuuden suojele ilmastonmuutoksen haitoilta.

Maakuntaohjelma 2014-2017

Maakuntaohjelman neljä kehittämisteemaa/biotalousavoitteet

1. Osaava Keski-Pohjanmaa/maaseutu
  - Biotalousmahdollisuuksien edistäminen
  - Luonnonvara-alan innovaatioympäristöjen kehittäminen
2. Yrittävä ja elinvoimainen Keski-Pohjanmaa/maaseutu
  - Yritysten kilpailukykyyn ja kannattavuuden kehittäminen (mm. ilmasto- ja ympäristövaikutusten huomioiminen, energiaomavaraisuuden ja energiatehokkuuden parantaminen)
  - Vahvan ja monipuolisen alkutuotannon ja sitä palvelevan yritystoiminnan kasvun vahvistaminen (mm. maa- ja metsätalouden jatkojalostusasteen nostaminen, metsä- ja bioenergian tuotannon sekä biotaulouden edistäminen)
3. Hyvinvoiva Keski-Pohjanmaa/hyvinvointistrategia
  - Elinympäristön turvallisuus, viihtyisyys ja arjen sujuvuus vahvistuvat (mm. elinympäristöt vahvistavat hyvinvointia, hyvinvointivaikutukset on huomioitu rakennetun ympäristön suunnittelussa)
4. Toimiva Keski-Pohjanmaa, luonnonvarojen kestävä käyttö
  - Tehokas mutta kestävä kehityksen mukainen hyödyntäminen
  - (mm. maa- ja metsätalouden toimintaedellytysten turvaaminen, maa-ainesten hyödyntäminen)
  - Uusiutuvan energian osuuden kasvu (mm. tuulivoimarakentamisen, chp-laitosten ja geoenergian sekä bioenergian käytön edistäminen)
  - Pohja- ja pintavesien turvaaminen
  - Toimiva toimintaympäristö
  - Luonto- ja kulttuuriarvojen huomioidaan kattavasti (suojele, virkistyskäytön ja elinkeinotoiminnan kestävä yhteensovittaminen)

4.2.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle

Maakuntaohjelma tukee biotalousstrategian strategisia päämääriä

1. Kilpailukykyinen biotalouden toimintaympäristö
2. Uutta liiketoimintaa biotaloudesta
3. Vahva osaamisperusta biotaloudelle

Ei selvää tukea päämäärälle

4. Biomassojen käytettävyys ja kestävyys.

Maaseudun kehittämisohjelma tukee kaikkia biotalousstrategian strategisia päämääriä.

4.2.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle

- Keski-Pohjanmaan tärkeimmät biotaloussektorit (2012) ovat maatalous, elintarviketeollisuus ja puutuotteet.
- Sektorin kehittäminen näkyy kehittämisen painopisteissä mm. seuraavasti:
  - Maaseutustrategiassa painopisteissä Osaava maaseutu, Yrittävä ja elinvoimainen maaseutu ja Hyvinvoiva maaseutu
  - Maakuntaohjelman kaikissa kehittämisteemoissa

4.3. Keski-Suomi

4.3.1 Keski-Suomen biotalous 2012 (lähde: tilastokeskus 2015)

Keski-Suomelle merkittävät toimialat

% Keski-Suomesta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Massa- ja paperi (ml. painaminen)	9,0	4,8	2,5
Puutuotteet (ml. huonekalut)	3,1	1,4	2,2
Elintarviketeollisuus	2,7	1,1	1,4

Suomelle merkittäviä toimialoja

% Suomesta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Massa- ja paperi (ml. painaminen)	9,0	9,9	9,0
Veden puhdistus ja jakelu	7,9	8,7	6,6

4.3.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Keski-Suomessa

Maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020

Keski-Suomen maaseudun kehittämisen strategiset periaatteet

1. Keski-Suomi on kokeilukulttuurin maakunta
2. Keski-Suomi on kestävä biotalouden maakunta : Keski-Suomi on vahvan biotalouden maakunta ja maaseutu maakuntamme ”hyvinvoinnin bioydin”.
3. Keski-Suomi on lähitalouden maakunta
4. Keski-Suomi on asiakaslähtöisesti toimiva maakunta
5. Keski-Suomi on yritteliäs, kannustava ja välittävä maakunta

Keski-Suomen alueellisen maaseudun kehittämisstrategian 2014-2020 painopisteet

Keski-Suomen valinnat

- Maaseudun uudistuva yrittäjyys
- Monimuotoinen maaseutuasuminen
- Metsistä on moneksi
- Potkua maatalousyrittämiseen”.
- Pyrkimykset kohti hyvää ympäristöä ja vähähiilistä taloutta yhdistävät kaikkia em. teemoja.

Maakuntaohjelma 2014-2017

Maakuntaohjelman 2014 - 2017 kehittämisalueet

- 1) aluerakenne, liikenne ja ympäristö
- 2) biotalous
- 3) digitalous
- 4) osaamistalous
- 5) hyvinvointipalvelut

Keski-Suomen biotalouden tavoitetilä 2017

Keski-Suomessa on vahva, monimuotoinen, vientivetoinen ja kestävä biotalous. Uudet pitkälle jalostetut tuotteet ja niihin liittyvä osaaminen ovat kansallista ja kansainvälistä huippua. Paikallinen uusiutuvan energian tuotanto kattaa 50 % Keski- Suomen energiankulutuksesta.

Biotalousn tavoitettilan 2017 saavuttaminen: keskeiset linjaukset

- Uusien biopohjaisten tuotteiden tutkimusta ja tuotekehitystä tulee tukea vahvasti, samoin
- tarvittavien laitteiden kehitystä

- Uusiutuvan energian osuus maakunnan energiankulutuksesta kasvaa
- SITRA:n ja Jyväskylän kaupungin yhteisessä Resurssiviisas Keski-Suomi-hankkeessa kehitetyt toimintamallit otetaan käyttöön
- Biotalousyritysten kasvua pienistä keskisuuriksi tuetaan
- Lähellä tuotetun ja jalostetun ruuan arvostus lisääntyy

Mittarit 2017:

- biotalouden työllisten määrä
- biotalouden arvonlisäyksen määrä, M €
- biotalouden yritysten määrä
- paikallisen uusiutuvan energian osuus

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma 2015-2016

3.2 Biotalous nousee metsätalouden murroksesta

- Metsä Groupin biotuotetehdasinvestointi
- Paikallisten raaka-aineiden ja luonnonympäristön resurssiviisas hyödyntäminen
- Biotalouskampus

5 Uuden sukupolven biotuotetehdasinvestoinnin varmistaminen

- Raaka-aineen saatavuus: tarvittavat liikenneinvestoinnit
- Valtatie 4 yhteysväli Jyväskylä-Oulu
- Alempiasteinen tieverkko
- Jyväskylä-Äänekoski-Haapajärvi –rata
- Osaavan työvoiman riittävyys
- Pk-yritykset investoinnin sivuvirtojen hyödyntäjänä

4.3.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle

Maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020 ja Maakuntaohjelma 2014- 2017 tukevat kaikkia biotalousstrategian strategisia päämääriä.

1. Kilpailukykyinen biotalouden toimintaympäristö
2. Uutta liiketoimintaa biotaloudesta
3. Vahva osaamisperusta biotaloudelle
4. Biomassojen käytettävyys ja kestävyys.

4.3.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle

- Keski-Suomen tärkein biotaloussektori on Massa- ja paperi (ml. painaminen), jonka osuus (2012) oli maakunnan tuotoksesta 9,0 %, arvonnäistä 4,8 % ja työllisyydestä 2,5 %.
- Sektorin kehittäminen ja Äänekosken biotuotetehdashankkeen edistäminen näkyvät hyvin kehittämisen painopisteissä.
- Tuki oman maakunnan biotalouden kehittämiseksi keskeistä molemmissa ohjelmissa.

4.4 Lappi

4.4.1 Lapin biotalous 2012 (lähde: Tilastokeskus 2015)

% Lapista	Tuotos	Arvonnä	Työllisyys
Massa- ja paperi (ml. painaminen)	9,4	3,1	1,5
Metsätalous	2,5	4,2	2,9

Suomelle merkittäviä toimialoja

% Suomesta	Tuotos	Arvonnä	Työllisyys
Massa- ja paperi (ml. painaminen)	7,5	4,5	3,7
Metsätalous	7,3	7,6	9,0
Veden puhdistus ja jakelu	9,4	10,1	14,2

4.4.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Lapissa

Maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020

Painopistealueet

3.2.1 Maaseutuyrittäjyys

- 3.2.1.1 Maatalous
- 3.2.1.2 Porotalous
- 3.2.1.3 Elintarvikeala
- 3.2.1.4 Luonnontuoteala
- 3.2.1.5 Metsäala ja uusiutuva energia
- 3.2.1.6 Matkailu
- 3.2.1.7 Maaseudun palveluyrittäjyys

3.2.2 Asuinmaaseudun kehittäminen

- 3.2.2.1 Maaseudun infrastruktuuri
- 3.2.2.3 Julkiset palvelut
- 3.2.2.4 Maaseutuympäristö

Lapin alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014- 2020

Esimerkki sisällöstä 3.2.1.5 Metsäala ja uusiutuva energia

Tavoitteet

- Energia- ja metsäalan ammatillisen osaamisen lisääminen
- Uusiutuvan energian ja metsätalouden innovaatiot
- Yhteistyön lisääminen energia - ja metsätaloudsalalla
- Metsätalouden kilpailukyyn edistäminen

Esimerkki toimenpiteestä Kilpailukyky- otsikon alla

- Metsätalouden tila ja omistusrakenteita parantavat kehittämishankkeet, sukupolvenvaihdokset, yhteismetsät
- Puutuotealan kilpailukykyä edistävät hankkeet
- Energiapuun kannattavaa korjuuta ja käyttöä edistävät hankkeet m. logistiikan kehittämiseksi
- Pienten kylä- ja taloryhmäkohtaisten lämpölaitosten perustamiseen tähtäävät hankkeet
- Investoinnit uusiutuvaan energiaan
- Pienten metsähakkeen käyttäjien energiapuun saannin edistämistä tukevat hankkeet
- Metsäalan palveluyrittäjyyttä edistävät hankkeet
- Biotalouspolitiikan painopisteet Lapissa

Lappi- sopimus maakuntaohjelma 2014- 2017

Strategiset valinnat ja toimenpiteet

3.2 Strateginen valinta: Kilpailukykyä ja työtä arktisessa Lapissa

- 3.2.1 Luonnonvarojen sekä arktisen olosuhdeosaamisen kestävä hyödyntäjä – uusia ja kasvuhakuisia yrityksiä
- 3.2.2 Parhaat käytännöt ja teknologiat sekä luovuus vauhdittavat yritysten kilpailukykyä 18
- 3.2.3 Metalliteollisuus, metsä, matkailu, kaivokset sekä Lapin alkuperäiset elinkeinot toimeentulon lähteinä
- 3.2.4 Uudet alat tuovat korvaavaa työtä Lappiin
- 3.2.5 Ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävää toimintaa –Lappilainen elää visusti ja viisaasti
- 3.2.6 Viihtyisiä ja innostava ympäristö sekä elävä maaseutu ovat Lapin valttikortteja

3.3 Strateginen valinta: rakennemuutokseen vastaaminen – tehdä pois

- 3.3.1 Rakennemuutokseen vastataan ennakoivalla toimintatavalla
- 3.3.2 Älykäs erikoistuminen nojaa arktisuuteen, perinteisiin aloihin sekä kasvualoihin
- 3.3.3 Lapissa toimii vuorovaikutteinen oppimisverkosto, joka tarjoaa laadukasta ja kysyntälähtöistä koulutusta
- 3.4 Asiakaslähtöinen palveluverkosto ja hyvinvoiva lappilainen – sydämen asia

3.4 Strateginen valinta: yhteydet ovat kunnossa – tulla tänne ja toimia täällä ja täältä

- 3.4.1 Arktinen sijainti haastaa ja mahdollistaa yhteyksiä
- 3.4.2 Lentoliikenne, raideliikenne ja maantiet sekä satamat - yhteydet tänne ja täältä
- 3.4.3 Virtuaalisuus lappilaisen elämäntavan turvaajaksi

Maakuntaohjelman tavoitetila 2017

- Lapin asema arktisena toimijana on vahvistunut
- Metsän, matkailun, kaivosten ja luonnontuotteiden merkitys on vahvistunut elinkeinoelämässä
- Paikallisia energiaraaka-aineita hyödynnetään teollisuudessa ja yritystoiminnassa
- Lapin puhdas luonto on maakunnan kilpailuvaltti ja hyvinvoinnin lähde
- Elinkeinorakenne on monipuolistunut uusien alojen myötä
- Kasvuhakuiset yritykset ovat uudistuneet menestymään kansainvälisessä kilpailussa
- Toimialojen maankäyttötarpeiden yhteensovittamisessa on onnistuttu siten, että kaikilla toimialoilla on mahdollisuus kasvaa
- Lappi-brändi on tunnettu kansainvälisesti ja Suomessa

Kehittämistoimenpiteet esimerkki

Energia

- uusia avauksia bioenergiatuotantoon
- biotalouden ratkaisut osana aluetalouden vahvistamista
- vähäpäästöiset ja tehokkaat lähienergiaratkaisut
- vähähiiliseen toimintaympäristöön pyrkiminen
- huoltovarmuutta parantavat toimet
- ulkopuolelta tuodun polttoaineen määrän vähentäminen
- kalateiden ja ohitusuoman rakentaminen rakennettuihin vesistöihin

4.4.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle

Maaseudun kehittämisohjelma 2014- 2020 ja Maakuntaohjelma 2014-2017 (Lappi-sopimus) tukevat kaikkia biotalousstrategian strategisia päämääriä.

1. Kilpailukykyinen biotalouden toimintaympäristö

2. Uutta liiketoimintaa biotaloudesta
3. Vahva osaamisperusta biotaloudelle
4. Biomassojen käytettävyys ja kestävyys.

4.4.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle

- Lapin selvästi tärkein biotaloussektori on Massa- ja paperi (ml. painaminen), jonka osuus (2012) oli maakunnan tuotoksesta 9,4 %, arvonlisästä 3,1 % ja työllisyydestä 1,5 %. Toiseksi tärkein biotaloussektori oli metsätalous.
- Sektorin kehittäminen näkyy kehittämisen painopisteissä mm seuraavasti:
  - Massa ja paperi eivät suoraan näy Maaseutustrategiassa ja Maakuntaohjelmassa, mutta niiden toimintaedellytysten turvaaminen on hyvin esillä. Metsätalouden kehittäminen on molemmissa ohjelmissa hyvin esillä.

4.5. POHJOIS-KARJALA

4.5.1 Pohjois-Karjalan biotalous 2012 (lähde: tilastokeskus 2015)

% Pohjois-Karjalasta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Massa- ja paperi (ml. painaminen)	5,0	1,8	1,2
Puutuotteet (ml. huonekalut)	4,4	1,6	1,9
Metsätalous	4,2	6,1	3,0
Elintarviketeollisuus	4,1	1,4	6,1

Suomelle merkittäviä toimialoja

% Suomesta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Metsätalous	8,4	1,3	8,2
Puutuotteet	5,4	2,1	4,0

4.5.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Pohjois-Karjalassa

Maaseutusuunnitelma 2014-2020

Maaseutusuunnitelman painopisteet 2014-2020

- Luonnonvarojen kestävä ja älykäs hyödyntäminen
- Kilpailukykyiset ja uusiutuvat maatilat ja maaseutuyritykset
- Osaamisen vahvistaminen ja uusiutumisen edistäminen
- Yhteisöllisyyden vahvistaminen, yhteistyön syventäminen ja sosiaalisen osallisuuden lisääminen
- Asuin- työ- ja vapaa-ajan ympäristöjen ylläpitäminen ja kehittäminen

- Biotalouspolitiikan painopisteet Pohjois-Karjalassa Maaseutusuunnitelma 2014-2020

Strategia tärkeää/keskeistä

Ympäristö ja energia

- Vesien tila vähintään hyvä v. 2015
- Maatalouden parempi ravinne- ja energiaomavaraisuus, torjunta-aineettomuus
- ”Öljy”-vapaa maakunta 2030
- Bioenergiaa koskevat muut tavoitteet

Luonnonvarat

- Maito +20/2020, tuotanto kilpailukykyistä
- Luomutuotanto maan kärkitasoa
- Uudet tuotteet ja palvelut

Asuminen ja yrittäminen maaseudulla

- Maaseutuasuminen ja paikallinen kehittäminen
- Tietoliikennetehokkuudet kilpailukykyiset
- Mikroyritykset
- Pohjois-Karjalan brändi

POKAT 2017 Maakuntaohjelma 2014-2017

Maakuntaohjelman painopisteet

1. Lisää elinvoimaa – Kehittämisen toiminnallinen ydin
  - Pohjois-Karjalan älykkään erikoistumisen valinnat: metsäbiotalous, teknologia ja materiaalit sekä Venäjä-osaaminen
  - Yritystoiminnan kilpailukykyyn vahvistaminen
  - Osaamisen vahvistaminen
  - Kansainvälisyyden vahvistaminen
  - Venäjän läheisyyden hyödyntäminen
  - Resurssiviisaus
2. Työtä ja toimeentuloa – Kansainvälisesti kilpailukykyiset elinkeinot
  - Metsä - ja energiatuotanto
  - Teknologiateollisuus
  - Ruuan tuotanto
  - Kivenjalostus ja kaivannaistoiminta
  - Matkailu ja luovat alat
3. Hyvinvoinnin perusta – Toimintaympäristön rakenteiden kehittäminen
  - Koulutus ja tutkimus
  - Liikennejärjestelmä
  - Palvelut
  - Kulttuuri
  - Ympäristö

4. Erityisteemat

2. Työtä ja toimeentuloa – Kansainvälisesti kilpailukykyiset elinkeinot

- Metsä - ja energiatuotanto

4.5.3. Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle

Maaseutusuunnitelma kehittämisohjelma tukee biotalousstrategian strategisia päämääriä

1. Kilpailukykyinen biotalouden toimintaympäristö
2. Uutta liiketoimintaa biotaloudesta
3. Vahva osaamisperusta biotaloudelle

Ei selvää tukea:

4. Biomassojen käytettävyys ja kestävyys.

POKAT Maakuntaohjelma 2014-2017 tukee biotalousstrategian kaikkia strategisia päämääriä. Ohjelma kunnianhimoinen, kun kaikki mahdollinen mukana.

- Biotalouspolitiikan painopisteet Pohjois-Karjalassa

4.5.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle

- Pohjois-Karjalan tärkeimmät biotaloussektorit ovat Massa- ja paperi (ml. painaminen), Puutuotteet, Metsätalous ja Elintarviketeollisuus
- Massa ja paperi eivät suoraan näy Maaseutusuunnitelmassa ja POKAT 2017 Maakuntaohjelmassa, mutta niiden toimintaedellytysten turvaaminen on esillä. Muut Pohjois-Karjalalle tärkeät biotaloussektorit mukana.

4.5.5 Muita havaintoja:

- Maakuntaohjelmassa selkeät ja kaiken kattavat toimenpideluettelot- kaikkien toteutus haastavaa.
- Öljyvapaa maakunta hyvä ja edistysellinen tavoite.

4.6. Varsinais-Suomi

4.6.1 Varsinais-Suomen biotalous 2012 (lähde: tilastokeskus 2015)

% Varsinaisi-Suomesta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Elintarviketeollisuus	3,3	1,9	1,5
Maatalous	2,2	1,3	4,2

Suomelle merkittäviä toimialoja

% Suomesta	Tuotos	Arvonlisä	Työllisyys
Maatalous	13,2	11,6	10,3
Metsästys	14,8	15,5	11,8
Kalastus	17,8	18,2	14,6

4.6.2 Biotalouspolitiikan painopisteet Varsinais-Suomessa

Maaseudun kehittämissuunnitelma 2014-2020

Varsinais-Suomen alueellisen strategian painopisteet

- Painopiste 1. Maa- ja puutarhatalous
- Painopiste 2. Elintarvikejalostus
- Painopiste 3. Metsäketju/puuntuotanto, bioenergia ja metsien tarjoamat ympäristöpalvelut
- Painopiste 4 Monipuolinen maaseutuyrittäjyys
- Painopiste 5 Kestävien rakenteiden maaseutu

Biotalouspolitiikan painopisteet Varsinais-Suomessa

Maaseudun kehittämissuunnitelma 2014-2020

Esimerkkejä toimenpiteistä biotalouteen liittyen

1. Maa ja puutarhatalous: Yrittäjyyden vahvistaminen
  - Edistetään luomu- ja lähiruokaketjun toimintaa (mm. jalostusasteen nostaminen sekä toimitusketjujen lyhentäminen ja suoramyyntin edistäminen)
2. Elintarvikejalostus: Yrittäjyyden vahvistaminen
  - Edistetään luomu- ja lähiruokajalostusta ja markkinoillepääsyä
  - Lisätään luonnonkasvien hyödyntämistä
3. Metsäketju: Yrittäjyyden vahvistaminen
  - Edistetään kotimaisen puun käyttöä esim. puu- ja korjausrakentamisessa, puutuotteissa, uusissa innovaatioissa
  - Edistetään bioenergiaan perustuvan liiketoiminnan kasvua ja tuetaan hajautettua energiantuotantoa sekä energiaomavaraisuuden kasvattamista maaseudulla (energiainnovaatiot lähienergiaksi)
4. Monipuolinen maaseutuyrittäjyys: Yrittäjyyden vahvistaminen

- Kehitetään biomassan kestävään tuotantoon liittyvää yhteistyötä (elintarvike-ala, energiantuotanto, teolliset prosessit, bio- ja nanoteknologia jne.)

HUOM! Ilmastonmuutos, vähähiilisyys, ympäristö tarkasteltu erikseen jokaisen painopistealueen alla

Biotalouspolitiikan painopisteet Varsinais-Suomessa

Maakuntaohjelma 2014-2017

2.1. Suunnitelman kärjet ja arvot

2.1.1 Vastuullisuus – tulevaisuus muodostuu valinnoista nyt. Varsinais-Suomen menestys rakentuu uudistuvalla elinkeinoelämälle, työlle ja hyvinvoinnille, jota luodaan vastuullisilla, kestävillä valinnoilla.

2.1.4 Resurssiviisaus – innovoivaa edelläkävijyyttä Varsinais-Suomi on toimintatavoiltaan kokonaisvaltaisesti resurssiviisas ja hiilineutraali maakunta, jossa hyödynnetään kestävästi luonnon- ja kulttuuriympäristön, aluerakenteen sekä ihmisten ja organisaatioiden voimavaroja yhdessä tulevaisuuteen tähdäten. Varsinais-Suomessa avoin tieto on kaikkien toimijoiden ja asukkaiden käytössä ja hyödynnettävissä. Varsinais-Suomesta tulee kiertotalouden ja resurssiviisauden edelläkävijä sekä mallialue.

- Biotalouspolitiikan painopisteet Varsinais-Suomessa

4.6.3 Tuki biotalousstrategian toteuttamiselle

Maaseudun kehittämisohjelma tukee kaikkia biotalousstrategian strategisia päämääriä.

1. Kilpailukykyinen biotalouden toimintaympäristö
2. Uutta liiketoimintaa biotaloudesta
3. Vahva osaamisperusta biotaloudelle
4. Biomassojen käytettävyys ja kestävyys.

Maakuntaohjelman lähestymistapa vahvasti arvolähtöinen, biotalousstrategian tuki mukana vastuullisuudessa ja resurssiviisaudessa.

- Biotalouspolitiikan painopisteet Varsinais-Suomessa

4.6.4 Tuki oman maakunnan biotaloudelle

- Varsinais-Suomen tärkeimmät biotaloussektorit ovat elintarviketeollisuus ja maatalous

Sektorin kehittäminen näkyy hyvin kehittämisen painopisteissä mm seuraavasti:

- Maaseudun kehittämisohjelman kaksi ensimmäistä painopistettä ovat maa- ja puutarhatalous ja elintarvikejalostus.
- Maakuntaohjelmassa tärkeimpien biotaloussektorien kehittäminen ei samalla tavalla suoraan tule esille.

Lähdeluettelo

Aluetilinpidon aineistot 2012, Tilastokeskus, , 2015 (Leo Kolttola)

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014–2020, Maa- ja metsätalousministeriö, 2014

Suomen biotalousstrategia, Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014

Kaakkois-Suomen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020,

Kaakkois-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2015

Etelä-Karjalan maakuntaohjelma 2014–2017, Etelä-Karjalan liitto, 2014

Keski-Suomen alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014–2020

Keski-Suomen strategia: Maakuntasuunnitelma 2040 ja Maakunta-ohjelma 2014–2017.

Keski-Suomen liitto, 2014

Keski-Suomen maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma 2015 – 2016, Keski-Suomen liitto, 2014

Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen alueellinen maaseutustrategia vuosille 2014–2020, Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2013

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia: Maakuntasuunnitelma 2030 ja Maakunta-ohjelma 2014–2017, Keski-Pohjanmaan liitto 2013

Lappi-sopimus maakuntaohjelma 2014–2017, Lapin liitto, 2014

Lapin alueellinen maaseudun kehittämisstrategia 2014– 2020, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2015

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja Pohjois-Karjalan maaseutusuunnitelma vuosille 2014, Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2013

POKAT, Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma 2014–2017, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2014

Varsinais-Suomen alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020

Varsinais- Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, 2015

Varsinais-Suomen maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma 2105–2016 , Varsinais-Suomen liitto, 2014

Pohjoinen Rautatiekatu 21 B
00100 Helsinki
Puh. 0294 32 6000
tapio@tapio.fi

www.tapio.fi